

Traherat enim illum spiritus in Achaia, ubi erat Corinthus, cuius postea factus est episcopus. Vbi vehementer Iudæos reuincebat, hisque multum profuit credentibus per gratiam. Hoc est ergo quod eisdem Achaicis Apostolus scribit 1. Corinth. 3. ✠ Ego plantaui, Apollo rigauit, Deus autem incrementum dedit. Cum Iudæis itaque disputans, ostendit per scripturas ab illis receptas Christum esse Iesum illū, ac Messiam in lege promissum.

✠ 1. Cor.
3. b.

CAPVT DECIMVMNONVM.

Paulus reuersus Ephesum quosdam Ioannis discipulos baptismo Iesu Christi baptizauit, qui post manus impositionem spiritum sanctum receperunt. Inde per tres menses in synagoga, & per biennium in schola cuiusdam tyranni disputauit, signa faciens. Filij autem Sceuæ principis sacerdotum tentantes in nomine Iesu eicere dæmonia, vulnerati sunt à dæmoniaco, vnde plerique combusserunt libros superstitiosos. Tandem quidam Demetrius faber seditionem in Paulum mouit, quam Alexander vix sedare potuit.

Facta est autē cum Apollo esset Corinthi, ut Paulus peragratis superioribus partibus veniret Ephesum, & inueniret quosdam discipulos, dixitq; ad eos: Si spiritum sanctum accepistis credentes? At illi dixerunt ad eum: Sed neque si spiritus sanctus est, audiuimus. Ille vero ait: In quo ergo baptizati estis? Qui dixerunt: In Ioannis baptismo. Dixit autem Paulus: I Ioannes baptizauit baptismo penitentiae populum, dicens in eum qui venturus esset post ipsum, ut crederent, hoc est, in Iesum.

† Mat. 3. e
Marc. 1. a.
Luc. 3. c.
Ioan. 1. d.
Sup. 1. a.
2. a. 12. c.

Egressus Paulus Ephesum fratres in superioribus partibus Achiæ, Phrygiæ scilicet & Galatiæ, reuersus est Ephesum, cum iam Apollo relicta Epheso esset Corinthi. Inueniens autem Ephesi discipulis Ioannis, Paulus petijt ab eis: Si post baptismum per manus impositionem spiritum sanctum accepissent. Vt autem Chryso. ait, iā patet quod in Christum non perfecte credidissent, ex eo quod Ioannes dixerat: Vt credant in illum qui post ipsum venturus erat. Et non dixit: Nihil est baptismum Ioannis: sed imperfe-

perfectum. Et neque hoc addidit simpliciter, sed vt doceat illos, ac persuadeat in nomine Iesu baptizari oportere. In cuius baptismo per Pauli manus impositionem spiritum sanctum efficaciter acceperunt: quod linguarum locutione apparuit. Veruntamen si qui Ioannis baptismo baptizati erant, auctore Paulo rebaptizati sunt, & verus baptismus iterari non potest, indubium est Ioannis baptismum non fuisse verum atque perfectum. Quod cum Cypriano, Chrysostomo, Hieronymo, & Augustino, ac Beda, & penes omnibus doctoribus visum sit, miror stultam quorundam peruecacia, qui contendunt baptismum Ioannis tam fuisse verum atque perfectum, quam Apostolorum. Verum vt argumentum fugiant de rebaptizatis, aiunt baptizari baptismum Ioannis nihil aliud esse, quam instrui doctrina illius: quae cum perfecta non esset, baptizari eos iussit Paulus in nomine Domini Iesu. id est amplius & perfectius instrui in doctrina Christi. Sed haec mera commenta, quae apertam vim scripturae faciunt. Miror inquam, quomodo sibi permittant, catholicos verum non ferant ullam ex antiquissimis patribus scripturae expositionem afferre, textum ex solo textu exponi volentes.

† De con- His auditis baptizati sunt in nomine Domini Iesu. † Et
secr. dist. cum imposuisset illis manus Paulus, venit spiritus sanctus
4. cap. A super eos: & loquebatur linguis, & prophetabant. Erant au-
quodam. tem omnes viri fere duodecim.

Sup. 2. a.
& 4. f.

Audita igitur Ioannis baptismi imperfectione, baptizari voluerunt in nomine Domini Iesu, ac manuum Pauli impositione spiritum sanctum argumento sensibilis gratiae acceperunt. Et vt ait Oecumenius, vnus quidam Persarum lingua protinus loquebatur, alter Romanorum, tertius Indorum, & alius similiter alia quadam, & oes omnibus. Nec solum linguis loquebatur, sed & prophetabat, hoc est, docebat, vel etiam futura praesagebat, et ea annuntiabat audientibus. Hic repletur duodenarius discipulorum numerus, qui si per denarium ducatur, resultabit numerus 120. discipulorum, qui repleti sunt in die Pentecostes, de quibus supra ca. 2. sed vnus in Ierusalem Iudeorum metropoli, alter in Epheso praecipua vrbe Graecorum, vt ostendat tam Iudeos, quam Gentiles spiritu sancto repleri, si maneat in fide veritate.

Intro-

Introgressus autē synagogam cum fiducia, loquebatur per tres menses, disputans & suadens de regno Dei. Cum autē quidam indurarentur, & non crederent, maledicentes viā Domini coram multitudine, discedens ab eis segregauit discipulos, quoridie disputans in schola tyranni cuiusdam. Hoc autem factum est per biennium, ita ut omnes qui habitant in Asia, audirent verbum Domini, Iudæi atque Gentiles.

In quacunq; ciuitatem ingressus fuerit Paulus, reperit Iudæos dispersos, qui illi semper contradicerent: quod illi continua fuit exercitationis occasio. Ingressus igitur synagogam Iudæorū in Epheso, per trimestre libere nemine contradicente prædicabat non de fabulis, aut inutilibus rebus, sed de regno Dei, scilicet æterna beatitudine, & via perueniendi ad eam. Credentibus autem Gentibus plurimis, quidam indurati hanc viam ad vitam æternam difficilem videntes, resiliunt, huic viæ maledicentes. Hanc viam, inquit Oecumenus, Christum dicit, aut veram eius fidem. Hæc enim via est, quæ ducit ad regnū cælorum. In quo tales se monstrant reprobos, qui tanquam petra pro nihilo semen iactum duxerunt, quia nō habebant humorem, ideo ab illis Paulus discedens, segregauit veros discipulos in scholam cuiusdā principis. In quo nos docet, ut ab ijs qui conuicia iactant in filium Dei & doctrinam eius, segregentur veri Christiani verā doctrinam sectantes, ne verbis hæreticorum inficiantur. Quis autem fuerit hic tyrannus, certi nihil inuenitur. Cum autem tyrannus olim in bonam partem sæpius pro dignitate, ut ait Rabanus, diceretur, & de regibus ac alijs potentibus ac fortibus dominis, Esther 6. Primus de regijs principibus ac tyrānis teneat equum eius. Et Dan. 1. Ut introduceret de filijs Israël, & de semine regio, & tyrannorum pueros, in quibus nulla esset macula. Et Virg. Pars mihi pacis erit dextram tenuisse tyranni. Putarim magnatem aliquem, & ex potentioribus ciuitatis, quem tyrannum veteri appellatione nuncupat, scholam aliquā secessus gratia, in qua feriretur, edificasse. Hanc autem prædicationem per duos annos continuauit, ex quo fama eius per totam Asiam spargeretur, & bona pars tam Iudæorum quàm Græcorum crederet verbo Domini.

Virtutesq; non modicas quasi libet faciebat Deus per manū Pauli, ita etiam ut super languidos deferrentur à corpore eius sudaria & semicinctia, & recedebant ab eis languores, & spiritus nequam egrediebantur.

Virtutes non vulgares ædebat Paulus super infirmos languentes, quod, patet, cum mitteret ad eos vel palliū, sudarium, aut semicinctium, per eorum tactum sanabantur. Sudaria enim & semicinctia Oecumenius existimat esse linea. Attamen sudaria inquit, super caput tenduntur: semicinctia verò in manibus tenent, qui *ἀπέπια* gestare non possunt: veluti sunt, qui consulares gestant stolas, aut *ὑπέπια*, ad abstergendos à facie humores, nēpe sudores, saliuam, lachrymas, & similia. Et horū virtute Pauli indumentorum tactus non languores modò & morbi ab ægrotis recedebant, sed & mali spiritus ab obsessis egrediebantur.

Tentauerunt autem quidam & de circumuentibus Iudæis exorcistis inuocare super eos qui habebant spiritus malos nomen Domini Iesu, dicentes: Adiuro vos per Iesum quē Paulus prædicat. Erant autem cuiusdam Sceue Iudæi principis sacerdotum septem filij, qui hoc faciebant. Respondēs autem spiritus nequam, dixit eis: Iesum noui, & Paulum scio, vos autem qui estis? Et insiliens homo in eos, in quo erat demonium pessimum, & dominatus amborum inualuit contra eos, ita ut nudi & vulnerati effugerent de domo illa.

In hoc quod ait, tentauerūt, docet eos nō veros fuisse exorcistas Christo credentes, sed fortè Salomonis artem Christi nomini applicare tentabant. Salomon enim, vt ait Ioseph. lib. 8. cap. 2. Antiq. Iudaic. eam artem diuinitus consecutus est, ad vtilitatem & medelam hominū, quæ aduersus dæmones est efficax. Incantationes enim composuit, quibus morbi pelluntur, & coniurationum modos scriptos reliquit, quibus credentes dæmones ita fugantur, vt in posterum nunquam reuerti audeant: atque hoc sanationis genus nunc vsque plurimum apud nostrates pollet. Et sequitur: Modus verò curationis erat hic: Admoto naribus dæmoniaci annulo, sub cutis sigillo inclusa erat radices species à Salomone iudicata,

ad eius

ad eius olfactum per nasum extrahebatur dæmonium, & collapsio mox homine, adiurabat id, ne amplius rediret. Hi itaque filij Sceuæ tanquam exorcistæ existimantes Paulum inuocato tamen Christi nomine ad curandos morbos dæmonesque fugandos his artibus ac incantationibus vti, hoc ipsum tentantes, à dæmoniaco vexati sunt & vulnerati. Quod autem dicit, dominatus amborum, interpret Græcè legisse videtur, *κατακρατισμων ἀμφοῖν*, id est, amborum. At Græca quæ nunc extant, habet pro *ἀμφοῖν, ἀπὸ δὲ*, id est, & dominatus eis: quæ videtur aptior lectio. Non enim de duobus, sed de septem Sceuæ filijs agitur exorcistis, qui hæc tentabant. Quibus dæmo per dæmoniacum respondit: Non vos creditis, sed hoc nomine abutentes hæc verba fingitis: & vt ait Chrysoft. Non estis huius nominis præcones, sed mei inquit dæmon, estis. Iesum cognosco. Confundamini igitur vos, qui hunc ignoratis, & melius in eum scire deberetis. Paulum scio huius verum esse præconem. Videt inquit Chryso. gratiores esse dæmones, quàm Iudæos, & non audentes contradicere, neque accusare vel Christum, vel Apostolos. Omnino enim formidarunt & timuerunt sanctos illos, quòd tantam habuerint potestatem.

Hoc autem notum factum est omnibus Iudæis atque Gentilibus, qui habitabant Ephesi, & cecidit timor super omnes illos, & magnificabant nomen Domini Iesu. † Multiq̄ credentium veniebant confitentes & annunciantes actus suos. Multi autem ex eis qui fuerant curiosi sectati, conuulerunt libros, & combusserunt eos coram omnibus, & computatis precijs illorum, inuenerunt pecuniam denariorum quinquaginta milium. Ita fortiter crescebat verbum Dei, & confirmabatur.

† De pœ. dist. 1. ca. Voluissent. Mar. 3. b.

Cùm verò hoc factum omnibus Ephesijs, tam Gentibus quàm Iudæis innotuerit, mirum est cur non omnes conuersi sint. Ad quod Chrysofto. respondet: Ne mireris. Malitiæ enim nihil est quod persuadeat: nempe quia illi exorcistæ per irrisionem hæc fecerunt, ideo & puniti sunt. Verù ad eorum malum cõuersi sunt plurimi, confitentes peccata sua, & annunciantes actus suos. Vel ex hoc loco manifestè apparet, quòd non sufficit confessio

hodiernorum hæreticorū, qui putant satis esse si te peccatorem agnoscas, nihilque boni in te, prout ex te, fore. Quòd enim nominatim peccata confitenda sint, præsertim criminalia, patet ex hoc quod ad confessionis nomē adiecit, annunciantes actus suos. Oecumenius inquit: Oportet quenque fidelem dicere peccata sua, ad demittere seipsum coarguēdo, vt iustificetur: iuxta illud Iſa. 43. secundum 70. Inter. * Dic tu primū iniquitates tuas, vt iustificeris. secundū Hebr. autem: Narra si quid habes, vt iustificeris. Sed etiam à Christo videmus eam institutam Ioan. 20. * Accipite spiritum sanctum, quorum remisistis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt cuius quidē potestatis executio, præsertim quantum ad retentionem peccatorum, sine particulari criminum cognitione retineri nequit, aut etiam exerceri, vt satis apertè colligitur, quòd ex vsus clauū necessitate necessitas requiritur vocalis confessionis. Nec habent quod cauentur hanc confessionē publicā debere intelligi, quā publica immediatē sequatur, his verbis: multi autem ex eis qui fuerāt curiosa sectati, contulerunt libros: hoc est, qui magicam artem publicè exercebant, magicos libros palàm exusserunt, libros in quā veteris iustitiæ, & magicæ superstitionis plenos, nec paruo precio comparatos, licet pleriq; ibi adessent, qui eos sibi comparare, vellent, flammis tradere non incommodum duxerunt: qui tamē quinquaginta milium denariorum aestimabātur. Quæ summa Budæo teste valet quinque milia aureorum nostrorum coronatorum. Ac vel ex hoc loco liquet, non esse rem nouam impios libros publicè exuri.

His autem expletis proposuit Paulus in spiritu transiit Macedonia & Achaia ire Ierosolimam, dicens: Postquam fuero ibi, oportet me & Romam videre. Mittens autem in Macedoniam duos ex ministrantibus sibi, Timotheum & Erastum, ipse remansit ad tempus in Asia.

Expleto igitur biennio, vel etiam plus minus trienio, magna vrbs pars spreta Diana, & reiecto idolorū cultu, Paulus aliò tendere retia parat: atque ab Asia, vbi est Ephesus, in Europam, vbi est Macedonia & Achaia, tran-

transire, & rursus in Asiam, ubi est Ierusalem, redire, le-
 ue pro Christo duxit. De Macedonia supra dictum est,
 Achaia definienda. Est enim præcipua Græciæ regio,
 peninsula, Aegeo & Ionio mari cingitur, cuius metro-
 polis est Corinthus. Achaia enim antea Aegialos dicta,
 propter vrbes in toto littore elegantissimo ordine col-
 locatas appellata. *ἀγιάλος* enim Græcis littus significat. Achais.
 Alteram Achaiam post Epirum Ptolemæus depingit,
 eamque Græciam vocatam fuisse contendit. Volens igitur
 Paulus iter aggredi, & missis prius discipulis remâsit
 ad tēpus Ephesi in Asia, Græcè pro remâsit, est *ἠμείβεσθαι*,
 quod cum signifiçet remorari aliquem & inhibere, si-
 gnificat etiã neutraliter cunctari, morari, & expectare in
 aliquo loco: id quod annotauit Budæus in Cōmentarijs.
*Facta est autem illo tempore turbatio non minima de via
 Domini. Demetrius enim quidã nomine, argentarius, fa-
 ciens ades argenteas Dianæ, præstabat artificibus non mo-
 dicum quæstum: quos conuocans, & eis qui huiusmodi erant
 opifices dixit: Viri, scitis quia de hoc artificio est nobis acqui-
 sitio: & videtis & auditis, quia non solum Ephesi, sed penè
 totius Asiæ Paulus hic suadens auertit multam turbã, di-
 cens: Quoniã nõ sunt dij qui manibus fiunt. Non solum autē
 hæc periclitabitur nobis pars in redargutionem venire, sed
 & magnæ Dianæ templum in nihilum reputabitur, &
 destrui incipiet maiestas eius, quã tota Asia, & orbis colit.*

Inuidia semper prosperitati resistere nititur. Vnde qui-
 dam Demetrius nomine, argentarius, parua Dianæ de-
 lubra faciebat, quibus non exiguũ artificibus quæstum
 præstabat, quiq̃ue lucrum saluti præferens seditionem
 cum socijs infidelibus mouit contra Paulum & alios
 fideles, ita vt à diuitijs & quæstu fieret idololatria: vn-
 de viri malitia patet. Abundans enim, inquit Chryso-
 st. erat, & ipsi quidem non tantum damnum inde fu-
 turum, illis autem plurimum, vtpote pauperibus, qui &
 quotidiano victitabant opificio. Attamen hi quidem
 nihil dicunt, ipse autem eos qui socij artis erant, socios
 assumit & tumultus. Deinde periculum exaggerat, ad-
 dens: Periclitatur nobis portio hæc, ne reprobetur. Vos
 inquit, scitis, quia ex hoc opificio est nobis acquisitio:

Græcè, ἡ ἰσοψία ἡμῶν ἴσῃ, id est, obuenit nobis quæstus & lucrum: quoniam nõ solùm Ephesis, sed quasi toti Asiæ hic Paulus persuasit nõ esse deos, qui manibus hominũ fiunt. Nec solũ hæc pars nobis in periculo est, ne ars nostra reprobetur, verùm etiã magnæ Dianæ templũ pro nihilo cunctis erit, quã totus colit orbis, Græcè est: ἢ μόνον δὲ τῶν κινδυνῶν ἡμῶν τὸ μέρος εἰς ἀπειλεγμὸν ἰθὺν, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς μεγαλῆς θεᾶς ἀρτιμιδος ἰσὸν εἰς ἑδὴν λογισθῆναι, μὴ δὲ ἀνδραγαθῶσαι τὴν μεγαλὴν ἰσότητα αὐτῆς. Quæ Græca Budæus ita vertit: Periculum enim nobis est, nõ modò ne pars ista, quæstus scilicet nostri, & artificij improbetur, sed & ne magnæ Dianæ templũ nihili tandem fiat, eiusq; maiestas imminuatur, vel deiciatur, et pessum detur: id enim significat καθαιρῶσαι. Vnde Paulo & Apostolis dant inimici testimonia, quòd Dianæ maiestas, quã per orbẽ cœcli dicebãt, à solo Paulo eorũ testimonio deprimebatur, imò destruebatur, nisi subitò occurrerent.

His auditis repleti sunt ira, et exclamauerunt, dicentes: Magna Diana Ephesiorum. Et impleta est ciuitas tota confusione, et impetum fecerunt uno animo in theatrum, rapto Gaio et Aristarcho Macedonibus comitibus Pauli. Paulo autem volente intrare in populum, non permiserunt discipuli. Quidam autem et de Asia principibus, qui erant amici eius, miserunt ad eum, rogantes ne se daret in theatrum. Alij autem aliud clamabant. Erat enim Ecclesia confusa, et plures nesciebant qua de causa conuenissent.

Non hic furor de Dianæ periculo, sed de lucri iactura, qua magis vulgares accendi solent, quàm de deorum cultu, aut templorum periculo. In hoc autem furore clamare cœperunt: Magna Diana Ephesiorum. Quo clamore totam confusione affecerunt urbem, nullius rationem habentes, sed qui primò occurrerent, arripientes. Et primò Gaium & Aristarchum, qui se primos in theatrum ad sedandum tumultum dederant. Cumq; Paulus se theatro committere veller, à principibus prohibetur, quoniam populus incompotus, inquit Chrysofost. irrationabili impetu omnia audet. Quibus obtemperat Paulus non arrogans, neque inanis cupidus gloriæ. Alij itaque quiddam, alij aliud clamabant, ita vt tota Ecclesia

eclesia confusa esset. Nec Ecclesia hic dicit fidelium congregationem esse, sed diuersorum hominum concionem, qui temere illò conuenerant, cōmotionis causam ignorantes. De turba autem detraxerunt Alexandrum, propellentibus eum Iudæis. Alexander autem manu silentio postulato, uolebat reddere rationem populo. Quem ut cognouerunt Iudæum esse, uox facta una est omnium quasi per horas duas clamantiū: Magna Diana Ephesiorum. Et cū sedasset scriba turbas, dixit:

Hic Alexander scriba erat Iudæus, Paulo tamen iunctus: quē Iudæi detraxerunt, siue ut alij uolunt, protraxerunt instructus quid dicturus esset ad sedandum tumultum. Græci habent *προβήσασθαι*, à verbo *προβήσασθαι*, præmoneo, instructo prius quid sit inde dicturus. Interpres legere potuit *προβήσασθαι*. Qui igitur intrusus, & manu silentiū postulans rationē redditurus, amplius mouit tumultum. Pro quo Græcè est, *καταείδασ τὴν χεῖρα*. Est autem *καταείδω*, non uoce, sed manu silentium indicare. Quod in eo significato aliquādo habet accusatiuū *χῆρα*, ut hic: aliquando datiuū *χερσὶ*, ut sup. 13. *ἀναστὰς δὲ τὸ πᾶν λαὸς, χεῖρ καταείδασ τὴν χεῖρα*: Cū surrexisset autem Paulus, & manu silentium indixisset, ait. Et quanquam Paulus biennio Ephesi prædicasset, nihilominus multa adhuc turba Gentiliū Dianæ adhærebat, timens ne illius cultus extingueretur, una uoce quasi per duas horas clamabat, cū uideret Alexandrum esse Iudæū, & suæ Dianæ maie affectum. Hic tamen paulatim sedauit tumultum, & sic locutus est, quasi publicum in ciuitate officium agens. *Viri Ephesi, quis enim est hominum qui nesciat Ephesiorum ciuitatem cultricem esse magnæ Dianæ, Iouisq; prolis? Cū ergo his contradici non possit, oportet uos sedatos esse, et nihil temere agere. Adduxistis enim homines istos neque sacrilegos, neque blasphemantes deam uestram.*

Ephesus, de qua supra, Ionæ minoris Asiæ prouinciæ præclara ciuitas, 32. Dauidis regni anno ab Androdo Cordi regis filio cōdita fuit, ubi & regiam constituit: cuius posterius Reges dicebātur, in qua naualia multa erant. In illa inter cætera templū toto orbe terrarū celebre Dianæ dicatum, quod urbē plurimū decorabat, eratq; vnum de

septem mundi mirabilibus habitum. Quod tñ Erostratus iniquissimus nebulo atq; scelestus, natione Græcus, vt perpetuâ sibi famâ conquireret, turpiter succedit 20. anno Artaxerxis Ochi regis Perfarû: quo die Alexander Macedo fertur natus Idibus Augusti. Quo viso, senatus Ephesius decretû tulit, ne quis vnquâ eius nomen literis demâdaret, dignû planè suppliciû, sed minimè obseruatû: quandoquidem huius sacrilegi nomè ad nostra vsq; tēpora peruenit. Veruntamen Ephesij aliud longè præstantius templû extruxerût, mulierû præsertim ornamentis, & innumeris alijs ad id collatis muneribus. Sacerû aut illud Dianæ simulachrû *Διοτρίς* dicebatur, quasi à Ioue è cælo in terras delapsû, & non ab homine factû. *Διοτρίς* enim dictû est, veluti quod à Ioue decidit, ad stuporem simplicibus immittendum, quod supernè à Ioue in cælo esse formatû crederent. Viri Ephesij, inquit Alexandr: Quis vsquâ hominû ignorat Ephesum Dianâ colere, & eius simulachrû à Ioue delapsû? Quod autè dicit ciuitatē cultricem esse magnæ Dianæ, Græcè est *ἱεροπόρ*, quod magis significat edituâ, quasi curatricem tēpli Dianæ, quæ templû verrit & ornat. Iouisq; prolis: Græcè, *ἱεὺ τῆ Διοτρίδος*, quasi à Ioue è cælo demissû, quomodo palladiû Troianû, & ancyle Romanû. Itaque simulachra quæ Gentiliû artifices fabricabât, è cælo delapsa sangebât, vt simpliciores leuius illuderent, quomodo hic Demetrius. Et hoc modo sensus est: delapsi ab Ioue vel cælo simulachri. *Διοτρίδος* autè cum Homerus reges vocet, veluti ab Ioue profectos & ortos, non dubito quin interpres legerit τῆς *Διοτρίδος*. Quibus verbis Alexander primû restinguit furorè, vt nihil amplius agerēt præcipitanter. Adduxistis inquit, hos homines nec sacrilegos, nec deâ vestrà blasphemantes aut contumelijs afficientes. Hoc autem totum inquit Chrysost. mendacium est. Ista tamen ad populum sedandum dicebat. In hoc saltem officiosum erat mendacium, quo populus temperaret à tumultu & seditione.

Quod si Demetrius, & qui cum eo sunt artifices, habent aduersus aliquem causam, conuentus forenses aguntur, & proconsules sunt, accusent inuicè. Si quid autè alterius rei queri

is, in legitima Ecclesia poterit absolui. Nam & periclitamur argui seditionis hodiernæ, cum nullus obnoxius sit, (de quo possumus reddere rationem,) concursus istius. Et cum hec dixisset, dimisit Ecclesiam.

Si igitur Demetrius cum socijs habeat causam cōtra aliquos, agat in iudicio. Sunt enim iudices ad hoc cōstituti, vt controuersias dirimant, si quæ occurrant. Sunt enim forenses iudices, qui ἀγοραῖοι dicebantur, & pauperibus ac forēsibus hominibus, sicut & ἀνθύπατοι proconsules, diutū causas agentes, & criminū causas audientes. Ad vitandū igitur seditionis periculum corā illis agant, inquit Alexander, causas suas, & sic legitima dissolui poterit Ecclesia, id est, legitima congregatione, non per tumultū congregata, sed legitimo more indicta, per consules & præfides, vt moris est. Quoniam in periculo sumus ne arguamur seditionis, cum nullus nostrū istius concursus sit obnoxius: Græcè, μηδὲν ἀίτιον ὑπάρχοντες πρὸς τὸ συνιδόμεθα δ' εὐναίλογον τῆς εὐετρεφῆς ταύτης. Vbi ἀίτις, et μηδὲν, neutri generis magis esse putarē, quàm masculī ni. εὐετρεφῆ autem coitionem arcanam, & factiosam pacionē significat. vnde sic reddere locū possumus: Cum nulla subfit causa, vnde rationē reddere possimus huius conspiratæ coitionis. Et his dictis reliquit Ecclesiam, id est, concionē. Neq; enim in toto hoc capite de fidelium congregatione intelligit: interpret autem reliquit Græcam vocem. Hoc tamē inquit Rabanus, vt quasi Iudæus, nolens Iudæos occidi ab idolorum cultoribus: aut quasi Christianus locutus est, quemlibet remittens in domum suam.

CAPVT VIGESIMVM.

Paulus tumultui cedens, peragratis multis Asiæ & Græciæ vrbibus, Macedoniam tandē peruenit, & inde Troadem, vbi cum prædicaret Eutychus, quidam adolescens lapsus occisus est, & à Paulo suscitatus: & peragratis alijs plurimis locis peruenit Miletum, vnde maiores natu Ephesios vocans, Ecclesiam illis commendauit, & valedixit illis, nunquam reuisuros eos.